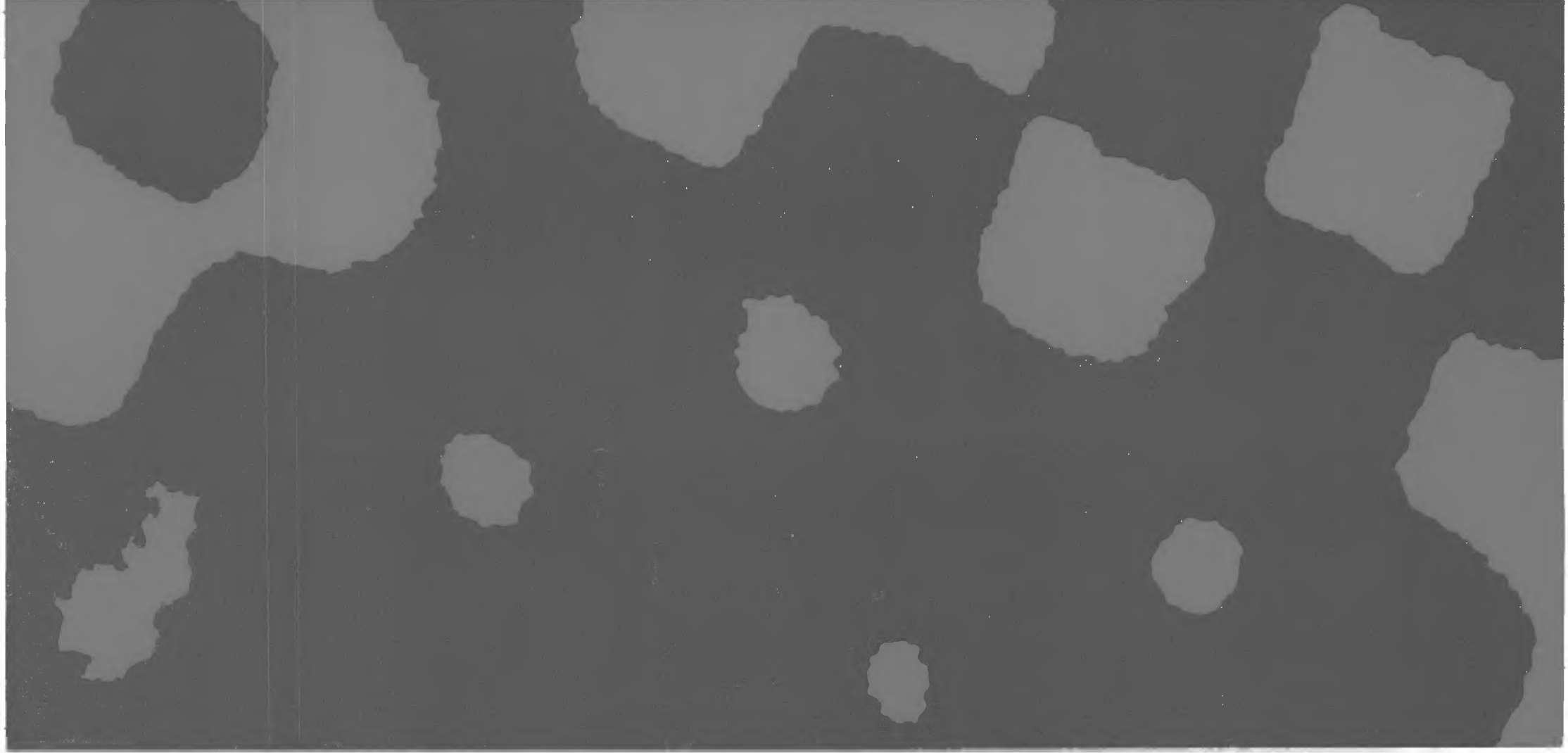

Notitie Monumenten en archeologie

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36~~ ~~24 37 37~~ ~~24 37 38~~ 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

--	--	--

Notitie Monumenten en Archeologie

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

INHOUDSOPGAVE

3	1.	Inleiding	17	8.	Vooremens
4	2.	Afbakening			
5	3.	Het tot dusver gevoerde beleid	18		Bijlage 1: Financiële aspecten van het tot
5	3.1	Restauratie van monumenten			dusver gevoerde beleid
5	3.2	Onderhoud van monumenten	19		Bijlage 2: Toetsingscriteria
6	3.3	Draalpremies voor molens			
6	3.4	Bescherming van monumenten			
6	3.5	Bescherming van stads- en dorpsgezichten			
6	3.6	Bescherming en wijziging van rijksmonumenten			
7	3.7	Overige preventieve monumentenzorg			
7	3.7.1	De Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant			
7	3.7.2	De Stichting Pandenbank			
7	3.7.3	De Federatie Noordbrabants Monumentenoverleg			
7	3.7.4	Het Brabants Monumentenfonds			
7	3.8	Het Monumenten Inventarisatie Project			
8	3.9	Archeologie			
8	3.10	Financiële aspecten van het tot dusver gevoerde beleid			
9	4.	Het toekomstig monumentenbeleid			
9	4.1	Algemeen			
10	4.2	Concrete uitwerking facet-beleid			
10	4.2.1	Rijkssubsidieregeling restauratie monumenten			
10	4.2.2	Monumenten en landinrichting			
11	4.2.3	Monumenten en toerisme			
11	4.3	Sectoraal beleid			
11	4.3.1	Algemeen			
11	4.3.2	Monumenten en gemeentelijk beleid			
12	4.3.3	Monumenten en Inventarisatie			
12	4.4	Overige sectoraal beleid			
13	5.	Het toekomstig archeologiebeleid			
13	5.1	Algemeen			
13	5.1.1	Archeologie in de breedte			
13	5.1.2	Bodemconsulent			
13	5.1.3	Archeologie en wegenprojecten			
13	5.1.4	Meldingskaart			
13	5.1.5	Potentiekaart			
14	5.2	Noodopgravingen en inventarisatie			
14	5.3	Provinciaal archeoloog			
15	6.	Adviesstructuur			
16	7.	Personele gevolgen			

---

1. Inleiding

Op 23 juni 1989 hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant de Nota Kunst in Cultuur vastgesteld als richtsnoer voor beleid.

Deze notitie is een uitvloeisel van bovengenoemde Nota en beoogt het beleid en de beleidsaanbevelingen, genoemd in de Nota, ten aanzien van monumentenzorg en archeologie nader uit te werken.

Deze notitie is tevens nodig omdat de laatste notitie dateert van 1985. Toen werd een notitie uitgebracht om wijzigingen in de "Subsidieregeling restauratie en onderhoud monumenten 1984 Provincie Noord-Brabant" te motiveren. In de subsidieregeling van 1987 is op grond van de notitie uit 1985 de nadruk gelegd op een beleid gericht op preventieve monumentenzorg, waarbij slechts enkele grotere monumenten in Noord-Brabant in aanmerking zouden komen voor curatieve zorg c.q. restauratiesubsidie.

Inmiddels is het beleid ingrijpend gewijzigd. De reden daarvan is tweeledig:

- ten eerste hebben wij geconstateerd dat in de Monumentenwet 1988 de verantwoordelijkheid voor monumentenzorg bijna uitsluitend bij Rijk en gemeenten kwam te liggen;
- ten tweede hebben wij, gezien het feit dat er geen wettelijke provinciale taak bestond ten aanzien van restauratie en onderhoud van monumenten, en gezien de noodzakelijke ombuigingen die nodig waren in verband met de financiële situatie van de provincie, geconstateerd dat het in de rede ligt deze niet-wettelijke taak af te stoten en op een andere wijze invulling te geven aan ons monumentenbeleid.

Wij hebben daarop aan Provinciale Staten voorgesteld de "Subsidieregeling restauratie en onderhoud monumenten 1987", en de "Monumentenverordening 1982, provincie Noord-Brabant" in te trekken.

Op 20 mei 1988 hebben Provinciale Staten ingestemd met het voorstel over de subsidieregeling en op 14 oktober 1988 met het voorstel over de monumentenverordening.

Daarmee lag de weg open voor een geheel nieuw en ander monumentenbeleid dat wij in deze notitie zullen omschrijven en verantwoorden.

Ons beleid ten aanzien van de archeologie is in grote lijnen gelijk gebleven. In deze notitie zullen enkele bijstellingen beschreven worden.

---

2. Afbakening

Wij beogen bij monumentenzorg en archeologie een facet-beleid te voeren. Binnen de ruimtelijke ordening, stads- en dorpsvernieuwing, cultuur en toerisme, volkshuisvesting, landinrichting en ontgrondingen dient steeds de monumentenzorg en de archeologie een facet van zorg te zijn. In hoofdstuk 4 zullen wij dit nader uitwerken.

Tevens zal in deze notitie worden ingegaan op het sector-beleid.

---

3. Het tot dusver gevoerde beleid

Ons tot dusver gevoerde beleid is vastgelegd in:

- de Notitie Provinciaal Monumentenbeleid van 1985;
- de door Provinciale Staten genomen besluiten tot beëindigen van het sectorale curatieve beleid c.q. tot het beëindigen van het geven van restauratie- en onderhoudssubsidies;
- de intrekking van de Provinciale Monumentenverordening.

Op grond van een langlopende verplichting participeren wij nog in één restauratieproject: het restaureren van de Binnendieze. Hoewel de Binnendieze zelf geen bescherming geniet op grond van de Monumentenwet en als zodanig geen rijksmonument is, heeft de rijksoverheid dit project gezien de preventieve werking op het grote aantal aan dit riviertje gelegen rijksmonumenten, vanuit voor monumentenzorg beschikbare budgetten gesubsidieerd.

3.1. Het beleid ten aanzien van restauratie van monumenten

In onze notitie van 1985 hebben wij, geheel in de lijn van het tot dan toe gevoerde beleid, aangekondigd dat wij nog selectiever dan daarvoor het geval was, restauratiesubsidies wilden verstrekken. Slechts een beperkt aantal grotere voor Noord-Brabant belangrijke monumenten zouden in aanmerking komen voor restauratiesubsidies. Daarvoor zou een verdeelprogramma het instrument worden.

In grote lijnen heeft het beleid zich als volgt ontwikkeld.

Eerst volgden wij de rijksoverheid bij het verlenen van dergelijke subsidies, vóór 1982 zelfs door middel van een koppelsystematiek. Vervolgens kenden wij een eigen zelfstandig beleid, dat in 1988 voortgezet zou worden tot de uiterste consequentie: het beëindigen van het verlenen van restauratiesubsidies voor rijks-, provinciale- en gemeentelijke monumenten.

Reden van het trekken van deze uiterste consequentie was het feit dat de Monumentenwet 1988 het accent bij monumentenzorg bij gemeenten en het Rijk heeft gelegd. Bij de keuze welke taken de provinciale overheid in een tijd waarin de middelen zeer beperkt voorhanden waren, moest uitvoeren, hebben wij voorrang gegeven aan taken die een wettelijke basis hadden of op grond van afspraken met de rijksoverheid tot de provinciale gerekend moesten worden. Het lag derhalve voor de hand de taak op het terrein van het subsidiëren van restauraties van monumenten vanuit het sectorbeleid te beëindigen.

Provinciale Staten hebben dan ook op 20 mei 1988 aldus besloten.

3.2. Het beleid ten aanzien van onderhoud van monumenten

In het rijksbeleid voor monumentenzorg is de nadruk komen te liggen op de preventieve zorg. Het goed onderhouden van monumenten zou een remedie zijn tegen de dure restauraties die in het verleden regelmatig nodig waren. Gezien de taak die provincies hebben ten aanzien van de onderhoudsinspecties van monumenten, hebben de provincies aan de rijksoverheid gevraagd de taak ten aanzien van het verlenen van onderhoudssubsidies van het Rijk over te nemen. De rijksoverheid heeft deze decentralisatie niet willen uitvoeren om redenen die in de sfeer van de uniformering van de fiscale aftrekbaarheid van onderhoud liggen.

Aangezien de provincies daarom in de Monumentenwet 1988 geen taak kregen ten aanzien van het verlenen van onderhoudssubsidies en aangezien de ons beschikbare middelen zo gering waren en anderzijds de aanvragen voor onderhoudssubsidies de laatste jaren zeer sterk stegen, bleek dat er geen goed preventief provinciaal beleid op dit gebied gerealiseerd kon worden. Wij hebben daarom besloten de ons nog resterende middelen wel effectief in te zetten voor preventief beleid door het versterken van de Monumentenwacht. Daarmee hebben wij deze middelen binnen de eigen provinciale taak alternatief en efficiënt besteed. Provinciale Staten hebben op 20 mei 1988 hiermee ingestemd.

Op grond van de volstrekte uniciteit van de Kathedrale Basiliek van Sint Jan te 's-Hertogenbosch, de overvloedige rijkdom aan beeldhouw-

werk van natuursteen en de speciale op een nieuwe rijksonderhoudsregeling vooruitlopende specifieke regeling, hebben wij voor deze grote kerk een uitzondering gemaakt. Niet deelnemen van onze provincie aan de specifieke regeling zou goed onderhoud van deze kerk subsidie-technisch onmogelijk gemaakt hebben. Op 15 december 1989 stemden Provinciale Staten in met ons voorstel.

3.3. Het beleid ten aanzien van draaipremies molens

Wij hebben in ons beleid steeds draaipremies voor molens verleend omdat het draaien van een molen zowel uit oogpunt van preventieve monumentenzorg als uit het oogpunt van toerisme van groot belang is.

Het stimuleren dat molens regelmatig draaien, voorkomt dat de staat van de molen achteruitgaat. Geen enkele molen kan economisch winstgevend draaien. Zo er al graan gemalen wordt, dan levert dat voor de molenelgenaar niet zoveel inkomsten op dat daarmee een bestaan kan worden opgebouwd. Veel molens draaien dan ook uit een toeristisch oogpunt en worden instandgehouden door nevenactiviteiten in de horeca-sfeer of in de sfeer van de kleine middenstand; of de molens draaien uitsluitend door de hobby van een vrijwillige molenaar.

Wij hebben het behoud van deze molens uit toeristisch oogpunt willen steunen door het handhaven van een draaipremieregeling, zij het in gewijzigde vorm.

Onder de oude regeling ontvingen de molenelgenaren een vast jaarlijks bedrag indien zij hun molen regelmatig lieten draaien. Op 1 september 1989 hebben Provinciale Staten een nieuwe regeling vastgesteld waarbij de hoogte van de draaipremie afhankelijk is gesteld van het aantal omwentelingen van de molen-as. Daarmee is een stimulans gegeven om de molen zo veel mogelijk te laten draaien. Molens die eigendom zijn van publiekrechtelijke rechtspersonen hebben wij uitgesloten van de draaipremieregeling omdat het overhevelen van, absoluut gezien, geringe bedragen tussen verschillende overheidslagen niet efficiënt is.

3.4. Het beleid ten aanzien van bescherming van monumenten

In onze Notitie van 1985 hebben wij gesteld dat de bescherming van monumenten, uitgezon-

derd rijksmonumenten, een zaak is van de gemeenten. Daar vindt de planvorming plaats. Toen hebben wij de conclusie getrokken dat daarom de Provinciale Monumentenverordening zou moeten worden ingetrokken.

Op 14 oktober 1988 hebben Provinciale Staten aldus besloten.

Alle voormalige provinciale monumenten op twee na, waren in de voorbije jaren gerestaureerd. Van een van beide nog niet gerestaureerde monumenten, een zeer oude boerderij met een lange geschiedenis, is de restauratie alsnog met onze financiële steun ter hand genomen. Het merendeel van de voormalige provinciale monumenten, met uitzondering van de orgels, is inmiddels beschermd van gemeentewege. Orgels worden indien ze van monumentaal belang zijn, doorgaans bij het Rijk opgenomen in de redengevende omschrijving van een beschermde kerk.

3.5. Het beleid ten aanzien van bescherming van stads- en dorpsgezichten

Wij hebben een adviestaak ten aanzien van de bescherming van stads- en dorpsgezichten. De advisering komt tot stand op grond van een integrale visie vanuit het cultuurbeleid en het ruimtelijke ordeningsbeleid.

De bescherming van de bebouwde omgeving binnen een stads- en dorpsgezicht vindt plaats door middel van het bestemmingsplan. Op grond van de wetgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening hebben wij ook daar een taak.

3.6. Het beleid ten aanzien van de bescherming en wijziging van rijksmonumenten

Wij hebben een adviestaak ten aanzien van de bescherming door het rijk van monumenten die buiten de bebouwde kom gelegen zijn. Tevens hebben wij een adviestaak bij vergunningverlening tot wijziging van door het Rijk beschermde monumenten buiten de bebouwde kom. De advisering komt tot stand op grond van een integrale visie vanuit het cultuurbeleid en het ruimtelijke ordeningsbeleid.

3.7. Het beleid ten aanzien van de overige preventieve monumentenzorg

3.7.1. De Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant

Wij hebben op grond van afspraken met de rijksoverheid en ter uitvoering van een Kamermotie uit 1984 een taak met betrekking tot het instandhouden van een instelling die als doel heeft het inspecteren van rijksmonumenten in onze Provincie: de Stichting Monumentenwacht Noord-Brabant. Zoals hierboven reeds gesteld hebben wij in 1989 de resterende gelden voor preventieve monumentenzorg alternatief aangewend en de Monumentenwacht uitgebreid met een vierde team, met een technisch adviseur en met de daarvoor benodigde extra administratieve ondersteuning.

In overleg met ons heeft de Monumentenwacht besloten de extra mankracht in te zetten ook voor daarvoor in aanmerking komende gemeentelijke monumenten. Daarmee kan de Monumentenwacht een ondersteunende instelling worden voor het gemeentelijke monumentenbeleid.

3.7.2. De Stichting Pandenbank

In 1989 hebben wij besloten steun te verlenen aan dit particuliere initiatief in de vorm van een eenmalige stimuleringssubsidie vanuit het Provinciaal Stimuleringsfonds Stads- en Dorpsvernieuwing.

Doelstelling van de Pandenbank is het behouden van monumentale panden - in de ruimste zin van het woord - in Noord-Brabant door het vinden van een passende bestemming voor de betreffende panden.

In het verleden is ons gebleken dat het behoud van monumentale panden voor een groot deel afhangt van het vinden van een passende bestemming voor die panden. Bij alle soorten panden kan dat problemen geven. Gericht zoeken naar een bestemming kan in sommige gevallen de mogelijkheid geven alsnog een pand te behouden dat anders, ondanks de goede staat waarin het pand verkeerde, gesloopt zou worden.

Wij hebben daarom dit initiatief willen ondersteunen door voor het eerste jaar een stimuleringssubsidie beschikbaar te stellen. Na een jaar zou volgens de initiatiefnemers het project zelfstandig moeten kunnen functioneren zonder extra steun van overheidswege.

3.7.3. De Federatie Noordbrabants Monumentenoverleg

Deze stichting heeft als taak het stimuleren en coördineren van initiatieven op het terrein van de monumentenzorg binnen onze provincie.

Er is op dit moment in onze provincie een aantal instanties die informatie verstrekt en adviseert over monumentenzorg: zowel de Monumentenwacht als de Federatie, de provinciale dienst met twee aanspreekpunten (de inventaristoren en overige provinciale ambtenaren). Zij ontvangen vragen en geven informatie aan gemeenten en Ingezetenen.

Daarnaast is de eigen identiteit van de Federatie naast de Monumentenwacht onvoldoende uit de verf gekomen.

In de nabije toekomst is echter een heldere structuur gewenst.

Wij hebben mede daarom de Federatie verzocht een nieuw beleidsplan op te stellen. Naar aanleiding van dit beleidsplan zal de Federatie geëvalueerd worden.

3.7.4 Het Brabants Monumentenfonds

In het voorjaar 1990 is door een particulier initiatief het Brabants Monumentenfonds opgericht dat met behulp van bijdragen van o.a. het bedrijfsleven en particulieren zal trachten waardevolle monumenten voor Noord-Brabant te behouden. Dit fonds wil zijn doel realiseren door het "adopter" van monumenten. Het fonds wil echter niet treden in de taak die thans bij de overheden ligt. Wij achten dit initiatief zeer waardevol en een bijdrage uit de samenleving om mede verantwoordelijkheid te nemen voor het cultuurerfgoed. Gezien dit feit hebben wij besloten bestuurlijk in dit fonds te participeren. Wij achten het echter geen taak van de provincie financieel te participeren in dit fonds omdat wij in het verleden de keuze gemaakt hebben geen autonome gelden te besteden aan curatieve monumentenzorg. Wel stellen wij gedurende een korte aanvangsperiode financiële middelen voor administratieve ondersteuning ter beschikking (zoals bij de Stichting Pandenbank) vanuit het Stimuleringsfonds Stads- en dorpsvernieuwing.

3.8. Het Monumenten Inventarisatie Project

Op initiatief van de Tweede Kamer is door het Rijk het Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.) opgezet. Het M.I.P. houdt in dat het gehele land gebiedsgewijs en in een korte tijd wordt geïnventariseerd.

In 1992 dient in Noord-Brabant het project afgerond te zijn. Het doel van het M.I.P. is:

- het verkrijgen van een landelijk overzicht van jongere bouwkunst en stedenbouw uit de periode vanaf midden 19e eeuw tot aan de Tweede Wereldoorlog;
- het bevorderen van kennis en waardering voor historische stads- en dorpsgezichten en monumenten van geschiedenis en kunst uit die periode;
- het bewerkstelligen van een uitgangspunt voor de uitwerking in publicaties en voor wetenschappelijk onderzoek op architectuurhistorisch, bouwhistorisch, stedenbouwkundig, historisch-geografisch en/of Industrieel-archeologisch terrein;
- bouwstenen te leveren voor beleidsontwikkeling op het gebied van ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling, monumentenzorg en stedenbouwkundige planologie;
- het verwerven van informatie voor selectie en registratie van objecten, ensembles, structuren en gezichten ten behoeve van toekomstige bescherming.

Het M.I.P. wordt grotendeels door de rijksoverheid gesubsidieerd.

Vanaf 1979 is de Provincie Noord-Brabant al actief op het gebied van Inventarisatie van monumenten. Een eigen provinciale inventarisatie heeft gedeeltelijk plaatsgevonden. Op dit moment zijn ongeveer 70 gemeenten geïnventariseerd. Resultaat van deze inventarisatie is een per gemeente verschijnend rapport dat een beschrijving bevat van de cultuurhistorische waarden van landschap, nederzettingen en gebouwen. Deze rapporten worden ruim verspreid binnen de provincie. Sinds deze rapporten in een visueel aantrekkelijke vorm gepresenteerd worden, is de belangstelling van het publiek sterk toegenomen waardoor regelmatig herdrukken nodig zijn om de vraag aan te kunnen.

Aangezien de opzet van het M.I.P. grotendeels overeenkomt met onze provinciale inventarisatie zijn beide projecten geïntegreerd. Beide projecten zullen daarom binnen afzienbare tijd met goed resultaat kunnen worden afgerond.

3.9. Archeologie

Ons beleid ten aanzien van archeologie richt zich tot op heden op het beschikbaar stellen van een budget ten behoeve van noodopgravingen en op het bijdragen in de kosten van een steunfunctionaris: de provinciaal archeoloog. Er functioneert een commissie, de sub-sommissie archeologie van de Provinciale Commissie voor Monumenten en Archeologie, die o.a. jaarlijks adviseert over de verdeling van het budget voor

noodopgravingen. De provinciaal archeoloog is als adviseur aan deze commissie verbonden. In hoofdstuk 6 gaan wij nader in op de adviesstructuur.

Voor het jaar 1990 hebben wij incidenteel een bedrag van f 90.000,— uitgetrokken voor het vernieuwen van de archeologische meldingskaart.

3.10. Financiële aspecten van het tot dusver gevoerde beleid

Deze aspecten zijn opgenomen als bijlage 1.

---

4. Het toekomstig monumentenbeleid

4.1. Algemeen

Voor monumenten en monumentenzorg is, in onze ogen, een facetbenadering, naast een sectorale benadering, de beste waarborg dat het culturele erfgoed, het historische waardevolle in de bebouwde omgeving bewaard blijft. Een groot deel van ons culturele erfgoed staat in musea waar conservators, alarmsystemen en een gereguleerde vochtligtheidsgraad zorgen voor behoud van al het waardevolle. Zodra het om architectuur en stedenbouw, het totaal van bebouwde omgeving en landschap (en het bodemarchief) gaat, zijn deze beschermende maatregelen er niet. Alleen in een openluchtmuseum is een aantal van deze voorzieningen aanwezig.

Monumenten staan nu eenmaal midden in de alledaagse werkelijkheid. Dat betekent dat het waardevolle niet altijd door iedereen meer als zodanig ervaren wordt. Dat betekent dat monumenten zich voortdurend staande moeten houden in een zich ontwikkelende omgeving: zich moeten bewijzen tussen bouwactiviteiten, zowel in het stedelijk als landelijk gebied, zich moeten bewijzen tegen de agressiviteit van de atmosfeer (de luchtvervuiling), hun waarde moeten bewijzen ten opzichte van de waarde van de grond waarop zij staan. Maar dat betekent ook dat het monument voor die gehele dagelijkse werkelijkheid een rol kan spelen. Monumenten hebben (gelukkig) doorgaans een functie in dat dagelijks leven, een bestemming, zijn een onderdeel van het gehele beeld dat een stad of dorp oproept, kunnen een rol spelen in centrum-functie van een stad of dorp, kunnen een rol vervullen in de aantrekkingskracht van een gemeente voor bedrijfsvestigingen, en bepalen mede de toeristische functie van een gebied, stad of dorp.

Kortom, monumentenzorg is ingebed in een veel groter geheel van beleidsterreinen en dient ook vanuit die totaliteit gezien te worden. Monumenten spelen een rol bij stads- en dorpsvernieuwing, natuur- en landschapsbeheer, ruimtelijke ordening, toerisme en recreatie, volkshuisvesting, bevordering van de economie en cultuur in het algemeen.

Historische stadscentra, monumenten, culturele voorzieningen en woonomgeving bepalen samen als complex de kwaliteit van het leef-, woon- en economisch klimaat. De 4e Nota Ruimtelijke Ordening heeft die kwaliteit heel terecht benadrukt.

Toeristisch recreatieve ontwikkelingen worden ook beïnvloed door de cultuurhistorische factor. Zeker voor Noord-Brabant als een van de grotere toeristische provincies, heeft de cultuurhistorische factor een positief effect op de economische bedrijvigheid.

De waarde van de cultuurhistorische factor is op veel terreinen aanwezig, maar is zelden absoluut in zijn waarde. Steeds moet die factor meegenomen worden bij beslissingen in andere sectoren, maar aan de andere kant zal die factor ook gewogen moeten worden ten opzichte van andere waarden uit die sector. Een dergelijke benadering achten wij de enige juiste om de taakstelling, die de provincie op het gebied van monumentenzorg heeft, te kunnen vervullen.

Ook uit economisch en milieutechnisch oogpunt kan het behoud van historisch waardevolle panden voordelen opleveren. Bestaande investeringen in materialen blijven grotendeels behouden, sloop kan kapitaalvernietiging zijn en een afvalprobleem opleveren.

Een en ander betekent dus dat monumentenzorg in deze belichting niet alleen financieel gevoed hoeft te worden vanuit de sector. Ook vanuit gelden voor stads- en dorpsvernieuwing, toerisme en recreatie en uit fondsen voor het stimuleren van economie dient aandacht voor de cultuurhistorische factor te zijn. In de praktijk is dat ook al gebeurd. Het netwerk van musea- en monumentenroutes dat de provincie gedeeltelijk al bedekt, is naar onze mening zo'n voorbeeld. Deze routes zijn bekostigd vanuit middelen bestemd voor stimulering van toeristisch-recreatieve projecten. De ondersteuning van de Pandenbank en het Brabants Monumentenfonds zijn andere voorbeelden. Deze initiatieven zijn c.q. zullen vanuit het Stimuleringsfonds Stads- en dorpsvernieuwing gesubsidieerd worden.

Restauraties van woonhuismonumenten kunnen door de gemeenten gesubsidieerd worden uit

hun budget voor stads- en dorpsvernieuwing. In extreme knelpuntsituaties kunnen restauraties van andere monumenten mede met behulp van het Fonds voor de stads- en dorpsvernieuwing gerealiseerd worden.

Bij extreme knelpuntsituaties wordt gedacht aan:

- monumenten van zeer grote waarde;
- met een unieke uitstraling;
- uniek in zijn soort;
- financieel groot probleem;
- integraal waardevol object in een totaal ensemble;
- bijdrage Stads- en dorpsvernieuwing als onderdeel van een gecoördineerde, gebundelde inspanning van meerdere betrokkenen.

Met deze voorbeelden willen wij aangeven dat wij al bezig zijn met het realiseren van deze facetbenadering.

Maar deze benadering dient nader uitgebouwd te worden.

Binnen alle beleidssectoren met die raakvlakken hebben met het bodemarchief, historische patronen in de bebouwde omgeving en het landschap en met de cultuurhistorisch waardevolle bebouwing, dient de aandacht voor die aspecten voortdurend meegenomen te worden in de afweging van de belangen bij beslissingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, landinrichting en ontgrondingen.

Goede onderlinge contacten binnen de diverse diensten van ons provinciaal apparaat en anderzijds goede contacten tussen provincie en de gemeenten ten aanzien van het cultuurhistorische aspect van de planologie zijn daarvoor een vereiste.

De ruime verspreiding van de publicaties naar aanleiding van de Inventarisatie tracht deze betrokkenheid te realiseren. Deze verspreiding is echter geen garantie dat gemeenten daadwerkelijk een actief monumentenbeleid voeren.

Ook ons ruimtelijke orderingsbeleid karakteriseren wij als facet-beleid. Gezien bovenstaande betekent dit dat het facetbeleid monumentenzorg en het facetbeleid ruimtelijke ordening voor zover het gaat om het planmatige karakter daarvan, parallel lopen en soms zelfs identiek zijn. Voor zover het de uitvoeringsaspecten betreft zal het facetbeleid monumentenzorg zich verder uitstrekken dan ruimtelijke planning alleen en zal het breder zijn. Dit geldt overigens ook voor het archeologie-beleid.

4.2. Concrete uitwerking facet-beleid

4.2.1. Rijkssubsidieregeling restauratie monumenten

De facetbenadering zal gehanteerd worden bij het invullen van de nieuwe provinciale taak op grond van het Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten (het Besluit R.R.M., Staatsblad 1990 nr. 529).

In dit besluit is de bepaling opgenomen dat Gedeputeerde Staten ieder jaar ten behoeve van de gemeenten die niet over een verordening beschikken en waarvoor de minister van W.V.C. een budget berekend heeft van minder dan f 100.000,—, een provinciaal prioriteitenoverzicht vaststellen dat betrekking heeft op het zesde jaar van de meerjarenprogramma's van die gemeenten.

Hoewel deze taak in feite een sectorale is, willen wij deze invullen op basis van de facetbenadering en wel door een integrale aanpak. Alle aanvragen worden afgewogen ten opzichte van het belang van de kwaliteit van de historisch landschappelijke en bebouwde omgeving. De cultuurhistorische waarde maakt daar deel van uit. Deze afweging sluit aan bij zowel de criteria die de Monumentencommissie in het verleden toepaste bij de advisering welke objecten voor restauratiesubsidie in aanmerking kwamen, als bij de criteria die gehanteerd worden bij de verdeling van de bijzondere bijdragen uit Stads- en dorpsvernieuwing, zoals verwoord in de Leidraad bij het toepassen van de criteria uit de Verdelingsverordening provinciaal stadvernieuwingfonds Noord-Brabant 1988.

Bij de besluitvorming over deze nieuwe taak zullen wij ons laten adviseren door de Commissie voor de stadsvernieuwing, die een grote ervaring op dit gebied heeft opgebouwd. Veel sectoren waaronder de sectorale monumentenzorg in de vorm van een vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, zijn bij de advisering betrokken.

Wij zullen de monumentendeskundigheid binnen de Commissie voor de Stadsvernieuwing versterken door aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten afd. Noord-Brabant te vragen een extra monumentendeskundige voor te dragen.

Als bijlage 2 is een lijst met toetsingscriteria opgenomen als hulpmiddel bij de provinciale prioriteitsstelling.

4.2.2. Monumenten en landinrichting

Ook binnen de landinrichting willen wij ook in financiële zin meer aandacht geven aan monumentenzorg (en archeologie). Zowel in de planvorming als in de uitwerking daarvan dient een zwaarder accent te liggen op de gevolgen voor het bodemarchief en de cultuurhistorische waar-

devolle omgeving. Wij willen bevorderen dat bij landinrichtingsprojecten in de planbegroting een budget voor monumenten (en archeologie) opgenomen wordt.

Wij zullen bij een landinrichtingsproject naast studies op het gebied van natuur, landschap, landbouw en recreatie ook aandacht besteden aan de cultuur-historische waarden van het gebied. De gegevens van onze Noordbrabantse Inventarisatie en het M.I.P. zullen daarbij als uitgangspunt dienen. Deze gegevens zullen onder de aandacht gebracht worden van de Natuurbeschermingsraad en tevens van de directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie ten behoeve van het advies ten aanzien van Land-schapsbouw.

4.2.3. Monumenten en toerisme

Monumentenzorg (en archeologie) gaan steeds meer een belangrijke rol spelen in het toerisme in het algemeen en het cultuurhistorisch toerisme in het bijzonder. Onder het motto: "History is fun" kunnen monumenten, mits goed gepresenteerd, een trekpleister zijn in de toeristenindustrie. Daarmee wordt monumentenzorg ook een economisch belangrijke factor die mogelijk zijn weerslag kan hebben op het beheer van monumenten en hun omgeving. Daarvan kan het sectoraal beleid weer voordeel hebben. In een onlangs genomen Initiatief wordt de promotie van grensoverschrijdend cultuurhistorisch toerisme uitdrukkelijk in verband gebracht met het sectorale beheer van het cultuurhistorisch erfgoed.

4.3. Sectoraal beleid

4.3.1. Algemeen

Wij zullen ons sectoraal beleid gericht op preventieve monumentenzorg handhaven en waar nodig, op grond van de recente ontwikkelingen, bijstellen.

Op twee gebieden zijn er ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor het sectorale beleid en gevolgen voor de inbreng van de sector in het facetbeleid.

Deze ontwikkelingen zijn: de invulling van de brede taak die gemeenten met betrekking tot monumentenzorg onder de Monumentenwet 1988 hebben gekregen en, als tweede, de toekomstige taak van de provincies met betrekking tot het vervolg van het M.I.P.

Aangezien het M.I.P. en de Noordbrabantse Inventarisatie een rol vervullen in het autonome gemeentelijke monumentenbeleid zullen beide inventarisaties in hun gevolgen nauw samenhangen.

4.3.2. Monumenten en gemeentelijk beleid

Recent onderzoek heeft uitgewezen dat de gemeenten nog nauwelijks zijn toegerust om hun omvangrijke taak onder de nieuwe Monumentenwet waar te maken.

De taak van de gemeenten is niet gering:

- nadere inventarisatie beschermenswaardige objecten en structuren
- beschrijving en documentatie monumenten en historische structuren
- opstellen monumenten-nota, -verordening en meerjarenprogramma's
- adviseren en begeleiden van particulieren bij restauratieplannen met name ten aanzien van financiële, fiscale, bouwtechnische, stedenbouwkundige, kunsthistorische en subsidietechnische aspecten
- begeleiden van en, z bij monumenten binnen de bebouwde kom, beslissen op vergunningaanvragen en toezicht op de naleving van vergunning en Monumentenwet
- bevorderen van en toezicht houden op het onderhoud van monumenten
- peilen van de restauratiebehoefte, en het berekenen van de subsidiabele kosten
- coördinatie van het monumentenbeleid
- Informatie over monumenten.

Daarbij dienen onder monumenten niet slechts de geregistreerde rijksmonumenten verstaan te worden maar tevens de gemeentelijke monumenten of de (nog) niet beschermde monumenten.

Niet alleen heeft onderzoek uitgewezen dat gemeenten, uitzonderingen daargelaten, niet toegerust zijn voor hun taak, ook de inventarisatie heeft aangetoond dat hoewel er veel gebeurd is op het gebied van monumentenzorg in Noord-Brabant, het resultaat nog op veel punten teleurstellend is. Veel restauraties hebben geleid tot gebouwen waar nauwelijks nog originele materialen en constructies in te herkennen zijn, beschermde stads- en dorpsgezichten hebben de hoofdstructuur van de bebouwing wel behouden maar de elementen waaruit de hoofdstructuur is opgebouwd, zijn veelal geschonden. Bij herinventarisatie van gemeenten ten behoeve van het M.I.P. blijkt dat van de monumentwaardige panden inmiddels ongeveer 10% gesloopt is gedurende de tijd dat geïnventariseerd wordt. Indien de sloop van monumentwaardige gebouwen zich met deze snelheid voortzet, zal de inventarisatie over 100 jaar slechts een document zijn dat een uitgestorven cultuurgoed beschrijft.

Ook moeten wij constateren dat er onvoldoende monumenten beschermd zijn en dat anderszijds de beschermde monumenten opnieuw geïnventariseerd moeten worden omdat door ingrijpende restauraties en overige wijzigingen van monumenten, deze soms niet meer monu-

mentwaardig zijn. Zo constateren wij onvoldoende bescherming van bedrijfsmonumenten, dorpswoningen en boerderijen van vóór 1850 en arbeiderswoningen van 1880 tot 1910.

Gezien de verantwoordelijkheden vastgelegd in de Monumentenwet 1988 is dit echter vooral een zaak van gemeenten en Rijk.

Anderzijds moeten wij constateren dat de door ons gesteunde Monumentenwacht, de Pandenbank, de Inventarisatie en onze eerste aanzetten tot een facet-beleid waarbij vanuit gelden bestemd voor andere sectoren ook steun verleend wordt aan gemeentelijke monumentenzorg, de gemeenten ondersteund worden in hun nieuwe taak.

Mochten de gemeenten nadere knelpunten ervaren dan is ons college bereid met die gemeenten vanuit onze provinciale taakstelling, waar mogelijk oplossingen te zoeken voor de knelpunten.

4.3.3. Monumenten en inventarisatie

Een van die oplossingen kan gevonden worden vanuit de optiek van de inventarisatie. Binnen een aantal jaren is de inventarisatie afgerond. Op dat moment zal beslist moeten worden wat er met de gegevens gaat gebeuren. De inventarisatie kan een hulpmiddel zijn bij het opstellen van gemeentelijke monumentenlijsten en bij de uitbreiding en opschoning van het Rijksmonumentenregister. Nu al is duidelijk dat bij deze op het M.I.P. volgende activiteiten de provincies op dezelfde wijze betrokken zullen zijn alsdat ze bij het M.I.P. betrokken zijn. Daarnaast zou het actueel houden van de inventarisatie een logische voortzetting zijn van ons beleid vanaf 1979. Ook daarvan zouden gemeenten hun profijt kunnen trekken. Tevens zou de inventarisatie nader uitgewerkt kunnen worden door het maken van dwarsdoorsneden over de gemeentelijke grenzen heen. Daarbij zou aandacht besteed kunnen worden aan bepaalde categorieën van monumenten zoals boerderijen en industriële monumenten. Daarnaast zouden waarderingscategorieën opgesteld moeten worden voor alle bebouwingstypen, groen-elementen en ensembles. Ook zou de Inventarisatie aanvulling behoeven op basis van nieuwe informatie, op basis van informatie uit archiefgegevens en het inwendige van de panden.

Maar meer nog dan voor gemeentelijk beleid kan de kennis en ervaring op dit gebied blijvend worden ingezet voor die sectoren die zich op provinciaal niveau met de kwaliteit van de bebouwde omgeving (landinrichtingsplannen, ontgrondingen en streekplannen) bezighouden en daarnaast voor de provinciale prioriteitsstelling ten aanzien van het Besluit Rijkssubsidiëring restauratie monumenten.

4.4. Overig sectoraal beleid

Wij zullen ons beleid ten aanzien van de Stichting Monumentenwacht in principe ongewijzigd voortzetten. Ons beleid ten aanzien van de Stichting Federatie Monumentenoverleg Noord-Brabant zal afhangen van de evaluatie van die stichting.

---

5. Het toekomstig archeologiebeleid

5.1. Algemeen

5.1.1. Archeologie in de breedte

Binnen het geheel van het monumentenbeleid dat wij als facet-beleid willen zien, is het deelterrein archeologie geen uitzondering. De zorg voor het bodemarchief en het beheer daarvan dient binnen een aantal beleidsvelden gerealiseerd te worden. Binnen de sector cultuur maar ook bij alle beleidsterreinen waar de bodem onderdeel van beleid is zoals ruimtelijke ordening, ruilverkavelingen en ontgrondingen. Bij bestemmingsplannen, toedelingsplannen bij ruilverkavelingen en Milieu Effect Rapportages dient archeologie een punt van zorg te zijn. De bescherming van archeologische monumenten is een rijkstaak. Doch ook de gemeenten en de provincie dienen zowel in hun planologie als in de uitvoering daarvan terdege rekening te houden met het waardevolle in het bodemarchief, ook in de binnensteden.

Archeologie en het bodemarchief dient een vast punt van zorg te zijn bij het opstellen van bestemmingsplannen terwijl ook in de begroting van een bestemmingsplan deze zorg tot uitdrukking moet komen. Wij zullen ons toezicht op die bestemmingsplannen mede daarop richten. In ons streekplan zullen wij deze visie verwerken.

5.1.2. Bodemconsulent

De Commissie monumenten en archeologie, sub-commissie archeologie heeft ons geadviseerd een provinciaal bodemconsulent te benoemen. Wij delen de mening van de sub-commissie dat een goede coördinatie op het gebied van bodembeheer en archeologie nodig is. Wij menen echter dat die coördinatie ook vorm kan worden gegeven door binnen de provinciale diensten een interdienstelijke commissie in te stellen die als coördinatie- en informatiepunt gaat functioneren ten behoeve van het bodembeheer en archeologie.

5.1.3. Archeologie en wegenprojecten

Inmiddels zijn wij begonnen met een 1% regeling voor de toepassing van beeldende kunst bij wegen en de uitvoering van archeologisch

onderzoek bij wegenprojecten. Bij bepaalde provinciale wegenprojecten zullen wij hiervoor een budget reserveren. Zo mogelijk wordt maximaal 1% van de projectkosten als uitgangspunt voor dit budget genomen doch per project zal het bedrag vastgesteld worden.

Zodra het tracé bekend is, zal de provinciaal archeoloog dit tracé verkennen en onderzoeken of er archeologische vondsten te verwachten zijn en of een tracé archeologisch belangrijke terreinen doorsnijdt. Komt hij tot de conclusie dat dit niet het geval zal zijn, dan wordt het budget geheel besteed aan een kunstopdracht om en nabij het project.

Komt de provinciaal archeoloog tot de conclusie dat er vondsten te verwachten zijn, dan is het mogelijk een aanvullende inventarisatie te verrichten om meer duidelijkheid te krijgen over het te verstoren bodemarchief.

Indien hieruit blijkt dat belangrijke archeologische waarden in het geding zijn, zal het college beslissen over de noodzakelijke inventarisaties en opgravingen. Die beslissing is dan afhankelijk van de archeologische waarde, de met de inventarisatie of de opgraving verbonden kosten en het beschikbare budget. Het beschikbare budget staat daarmee vast. Indien tijdens de werkzaamheden alsnog belangwekkende vondsten gedaan worden, kan alleen maar aanvullend gegraven worden via de mogelijkheden van het budget voor noodopgravingen (begrotingspost 0833 4a).

5.1.4. Meldingskaart

Ten behoeve van de gemeenten hebben wij gezorgd dat er een nieuwe en aangepaste meldingskaart voor archeologische gebieden komt. Deze kaart kan een ondersteunende rol vervullen naar de gemeenten. Zij kunnen bij hun plannen rekening houden met het bodemarchief en waar nodig nadere inventarisaties laten verrichten (vergelijkbaar met de aanvullende archeologische inventarisatie bij landinrichtingsprojecten). Wordt het bodemarchief verstoord, dan dienen noodopgravingen dit archief te ontsluiten zodat de kennis omtrent het verleden niet verloren gaat.

5.1.5. Potentiekaart

Naast de meldingskaart waarin de reeds bekende vindplaatsen zijn opgenomen, dient een

kaart gemaakt te worden met terreinen waar naar verwachting belangrijk archeologisch bodemarchief aanwezig is: een z.g. potentiekaart. Een dergelijke kaart is een ideaal hulpmiddel bij ons ruimtelijke ordeningsbeleid. Na ingebruikname van de nieuwe meldingskaart zullen wij beslissen omtrent de aanvulling van die kaart met een potentiekaart.

5.2. Noodopgravingen en inventarisatie

Tot op heden hadden wij een budget voor uitsluitend noodopgravingen. Indien meer middelen beschikbaar komen, zullen wij bezien of dit budget iets uitgebreid kan worden om ook noodzakelijke inventarisaties mogelijk te maken. Dit onderzoek voorkomt veelal dure noodopgravingen en kan in een beperkte tijd en zonder al te grote kosten de archeologische waarde van een terrein in kaart brengen zodat indien nodig, efficiënter en gericht opgegraven kan worden.

Wij zullen het beleid voortzetten om maximaal 1% van het budget voor provinciale wegenprojecten, per project bepaald, te reserveren voor (mogelijk) archeologisch onderzoek en beeldende kunstwerken om en nabij het project.

5.3. Provinciaal archeoloog

Naast de ondersteuning van de gemeenten door middel van de meldingskaart, handhaven wij onze steun aan een provinciaal archeoloog. Deze archeoloog is in dienst van het Ministerie van WVC. Wij betalen op declaratiebasis de helft van de salariskosten. In het beheer van het provinciaal archeologisch depot dat voorlopig toegewezen is aan het Noordbrabants Museum is een grote achterstand ontstaan. Deze achterstand moet in korte tijd worden weggewerkt. In het kader van de eerstvolgende begrotingsvoorbereiding willen wij bezien of assistentie ten behoeve van de provinciaal archeoloog kan worden ingehuurd.

Indien de middelen ons dit veroorloven, zullen wij bezien of wij een structurele oplossing kunnen vinden.

---

6. Adviesstructuur

Wij kennen de volgende adviserende instanties op het gebied van monumenten en archeologie:

- a. de Commissie voor de Stadsvernieuwing die naast haar reguliere taak een nieuwe advies-taak zal krijgen met betrekking tot de provinciale prioriteitsstelling op grond van het besluit R.R.M. Wij zullen een besluit tot uitbreiding van de taak en uitbreiding van de Commissie voorbereiden.
- b. de Begeleidingscommissie M.I.P.; deze commissie zal gedurende dit project toezien op de voortgang en de kwaliteit van de producten.
- c. de Provinciale Commissie Monumenten en Archeologie. Deze commissie heeft twee sub-commissies, een voor Monumenten en een voor Archeologie. Gezien ons monumentenbeleid functioneert de sub-commissie Monumenten die adviseerde ten aanzien van monumentenrestauraties, al een aantal jaren niet meer. Wij hebben dan ook het voornemen de naam van de commissie te wijzigen in Provinciale Archeologische Commissie.

7. Personele gevolgen

Zowel de toekomstige provinciale taak tot vaststelling van een prioriteitenoverzicht in het kader van de Rijkssubsidieregeling rijksmonumenten als bovengenoemde sectorale taak hebben personele consequenties.

De ambtelijke voorbereiding voor het vaststellen van de adviesaanvraag aan de Commissie voor de Stadsvernieuwing en de voorbereiding van het besluit door Provinciale Staten zal vooral gedurende het half jaar van september tot januari plaatsvinden.

Daarnaast hebben wij hierboven een aantal andere taken op inventarisatiegebied genoemd waarvoor menskracht nodig is.

Dit zijn:

- het opstellen van notities over cultuurhistorische waarden van landinrichtings- en ontgrondingsgebieden, waaronder een korte studie over hoe de cultuurhistorische waarden het best te waarborgen zijn;
- het actueel houden en eventueel aanvullen van de inventarisatiegegevens zoals verzameld door de Cultuurhistorische inventarisatie Noord-Brabant en M.I.P. ten behoeve van het facet-beleid ruimtelijke ordening en gemeentelijk monumentenbeleid;
- het maken van dwarsdoorsneden over de gemeentelijke grenzen heen zowel ten behoeve van het facet-beleid ruimtelijke ordening als ten behoeve van het gemeentelijk monumentenbeleid;
- het opstellen van waarderingscategorieën voor alle bebouwingstypen, groenelementen en ensembles;
- overige sectorale werkzaamheden ten behoeve van monumenten en archeologie waarvoor thans geen formatieruimte beschikbaar is zoals ambtelijke secretariaten van de adviescommissie voor wijziging en plaatsing monumenten (zie 3.6) en het secretariaat van de sub-commissie archeologie alsmede afhandeling van alle subsidies en subsidieverzoeken voor noodopgravingen en draaipremies.

Aangezien voor beide groepen werkzaamheden naast andere vaardigheden vooral monumentdeskundigheid nodig is, en de werkzaamheden ten behoeve van het prioriteitenoverzicht slechts gedurende een half jaar nodig zijn, lijkt ons het combineren van deze werkzaamheden gewenst.

Wij ramen 0,5 formatieplaats per jaar voor het prioriteitenoverzicht en 0,9 formatieplaats per jaar voor de overige werkzaamheden.

Voor beide werkzaamheden elk ramen wij 0,2 formatieplaats administratieve ondersteuning, te samen 0,4 formatieplaats.

Aan de rijksoverheid hebben wij via het Interprovinciaal Overleg gevraagd aan de provincies ten behoeve van het invullen van de provinciale taak conform de vergoeding aan de gemeenten ook aan de provincies de bestuurskosten te vergoeden. De omvang van deze vergoeding is thans nog niet bekend.

Tenslotte dienen ten behoeve van het doorwerken van het monumenten- en archeologiebeleid conform het eerste voornemen (zie hoofdstuk 8) in het ruimtelijke ordeningsbeleid de personele aspecten meegenomen te worden.

Wij ramen daarvoor 0,4 formatieplaats.

---

8. Voornemens

Wij nemen ons voor in de toekomst te bezien of er financiële ruimte kan worden vrijgemaakt ter realisering van de navolgende beleidsvoornemens:

- monumentenzorg en archeologie te betrekken bij alle provinciale plannen, in het bijzonder de streekplannen, en bij de toetsing van de gemeentelijke plannen die betrekking hebben op de bebouwde omgeving en het grondgebruik.
- binnen de provinciale diensten een interdienstelijke commissie in te stellen die als coördinatie- en informatiepunt gaat functioneren ten behoeve van het bodembeheer en archeologie.
- een interne studiedag voor ambtenaren bij onze diensten RNV en WMV en EBW te organiseren over de cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en over de zorg voor het bodemarchief in relatie tot de andere sectoren;
- als randvoorwaarde voor deze kwaliteitszorg ruimte te scheppen in de personele sfeer voor het beheer van de investeringsgegevens ten behoeve van zowel de integrale aanpak van de zorg voor de bebouwde omgeving als voor de advisering met betrekking tot het provinciale prioriteitenoverzicht in het kader van het besluit R.R.M.;
- bij de planvorming van landinrichtingsprojecten monumentenzorg en archeologie meer te betrekken, in het bijzonder door het maken van studies over de gevolgen van de projecten voor de in het geding zijnde cultuurhistorische waarden en te bevorderen dat middelen in de planbegroting opgenomen worden die aangewend kunnen worden voor monumentenzorg en archeologie;
- aan de provinciaal archeoloog gedurende een langere termijn assistentie toe te voegen;
- een besluit voor te bereiden om de taak van de Commissie voor de Stadsvernieuwing uit te breiden met een adviestaak ten aanzien van het provinciale prioriteitenoverzicht in het kader van het Besluit R.R.M. en de Commissie uit te breiden met een monumentendeskundige uit gemeentelijke sfeer;
- het budget voor noodopgravingen uit te breiden en dit budget ook open te stellen voor archeologisch onderzoek (begrotingspost 0833 4a);
- tenslotte de naam van de Provinciale Commissie Monumenten en Archeologie te wijzigen in Provinciale Archeologische Commissie.

Bijlage 1 Financiële aspecten van het tot dusver gevoerde beleid

Begrotingspost	1985	1986	1987	1988	1989	1990
0832.2 (1832.1) (stortingsfonds)	3.591.010	2.050.560	1.688.780	1.105.590	374.270	206.510
0832.1 (rest.subs.)	3.368.536	1.471.651	1.166.925	370.000	300.000	100.000
0832.1 (onderh. subs.)	176.606	99.654 ¹⁾	826.851	680.000	nihil	49.500
0832.1 (draai- premie)	41.500	4.050	45.000	45.000	39.270	57.010
0832.1 (div.)	5.488	3.630	3.139	—	35.000	—
0832.9.a (wacht.)	335.980	490.234	490.480	490.000	728.429	753.903
0832.9.c (Invent.)	126.422	151.987	140.000	140.000	390.794 ²⁾	383.112 ²⁾
0830.02 3 (pers. alg.)	76.000 ⁴⁾	46.400	46.400 ⁵⁾			
0832.9.e (Federatie)	5.966	6.010	6.070	6.000	5.810	5.900
0833.4.a (archeologie)	158.320	112.180	112.730	112.274	110.284	113.267

1) hierin is opgenomen f 240.421,— t.b.v. over 1986 uitbetaalde subsidies

2) incl. MIP ad f 277.734,— rijksgeuld

3) exclusief overheadkosten

4) per 1.12.85 0,6 i.p.v. full-time

5) v.a. 1.12.86 vacature

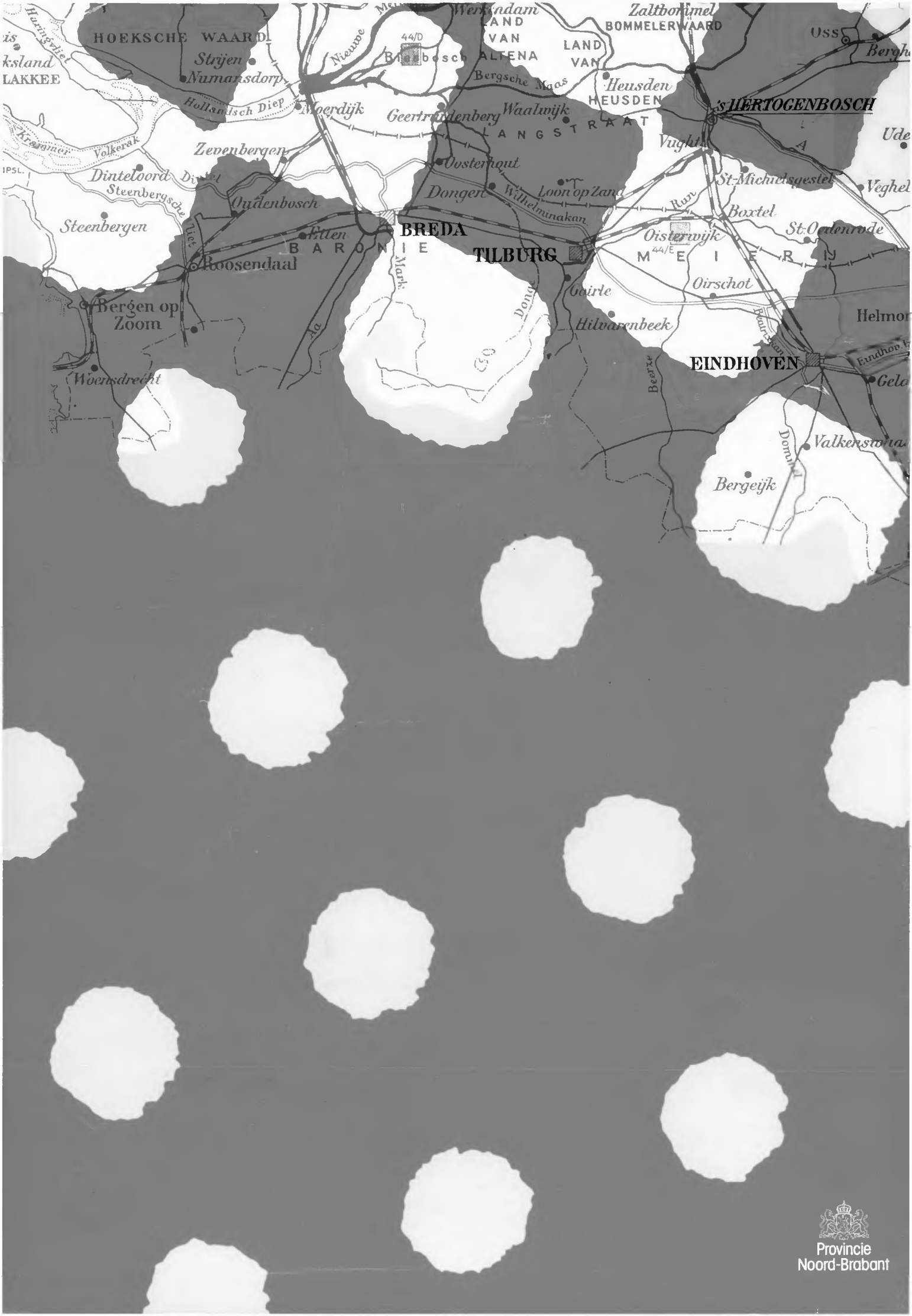
Bijlage 2 Toetsingscriteria

Met betrekking tot de waarden die bij de afwegingen in het geding zijn, kunnen hier de criteria in herinnering geroepen worden die de Adviescommissie Monumenten en Archeologie, subcommissie Monumenten in het verleden hanterde.

- a. de cultuurhistorische waarde: is het object voor Noord-Brabant belangrijk en een unieke representant van een bepaald type, bouwtrant, architect?
  - b. ensemblewaarde: maakt het object deel uit van een gaaf stedenbouwkundig geheel?
  - c. de noodzaak van restauratie: noodzaakt de bouwkundige toestand tot restauratie?
  - d. inkadering: valt het project binnen het kader van een actief gemeentelijk monumentenbeleid, in hoeverre maakt het project onderdeel uit van een op behoud, herstel, verbetering, herindeling of sanering gericht stadsvernieuwingprogramma?
  - e. uitstralingseffect: zijn er positieve effecten die het project heeft op de omgeving en haar bewoners?
  - f. maatschappelijk rendement: hebben meer sectoren van het maatschappelijke leven direct profijt van de vernieuwing?
  - g. doelmatigheid: gebeurt de restauratie efficiënt en niet onnodig duur?
- Deze vragen zouden gedeeltelijk kunnen worden overgenomen en uitgebreid kunnen worden met de inbreng van de voornoemde beleidsterreinen:
1. Is het object opgenomen in de meerjarenraming van de betreffende gemeente?
  2. Wat zijn de subsidiabele kosten (berekend door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg of de gemeente) en wat is het subsidiepercentage en het maximum subsidie?
  3. Noodzaakt de bouwkundige toestand tot restauratie?
(de gemeente geeft overigens in haar meerjarenprogramma aan hoe de bouwkundige staat van het object is)
  4. Wat is de cultuurhistorische waarde: Is het object voor Noord-Brabant belangrijk en een unieke representant van een bepaald type, bouwtrant, architect?
  5. Maakt het object deel uit van een gaaf stedenbouwkundig of landschappelijk geheel?
Past het object wat bestemming betreft binnen het bestemmingsplan van de gemeente c.q. het streekplan? (z.g. ensemblewaarde)
  6. Valt het project binnen het kader van een actief gemeentelijk monumentenbeleid, in hoeverre maakt het project onderdeel uit van een op behoud, herstel, verbetering, herindeling of sanering gericht stadsvernieuwingprogramma?
In hoeverre past het plan binnen een beschermd stads- en dorpsgezicht?
(de z.g. Inkadering)
  7. Wat zijn de positieve effecten die het project heeft op de omgeving, op het huisvestingsbeleid, op het vestigingsbeleid voor bedrijven, op het economisch klimaat, op (cultuur)toerisme en recreatie, of anderszins op de bewoners? (het z.g. uitstralingseffect)
  8. Hebben meer sectoren van het maatschappelijke leven direct profijt van de restauratie?
  9. Gebeurt de restauratie efficiënt en niet onnodig duur? (doelmatigheid)
- Deze vragen sluiten nauw aan bij de huidige werkwijze van de Commissie voor de stadsvernieuwing zoals neergelegd in de Lelddraad. Wij stellen ons voor dat bij de besluitvorming met betrekking tot de uitbreiding van de taak van de Commissie voor de stadsvernieuwing in het kader van de RRM deze vragen als toetsingscriteria worden opgenomen.

Colofon

Uitgave: provincie Noord - Brabant
Vormgeving omslag: Dick Bakker OKAPI,
Eindhoven
Productie omslag: Croon Litho en Druk
Vormgeving binnenwerk:
Maseland Grafische Vormgeving, Culemborg
Druk en bindwerk: provincie Noord - Brabant

HOEKSCHÉ WAARD

Strijen

Numansdorp

44/D

Bosch

Werkendam

ALFENA

Zaltbommel

BOMMELERVAARD

Uss

's HERTOGENBOSCH

Geertruidenberg

Waalwijk

HEUSDEN

Zevenbergen

Oosterhout

Dongert

Loon op Zand

St. Michielsgestel

Ude

Dinteloord

Steenbergsche

Steenbergen

Oudenbosch

Hilten

BREDA

TILBURG

Oisterwijk

Boxtel

St. Oudenrode

Roosendaal

BARONIE

Gairle

Oirschot

Helmer

Bergen op Zoom

Woensdrecht

Hilvarenbeek

EINDHOVEN

Eindhoven

Valkensteden

Bergeijk

Provincie Noord-Brabant